

# ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

## ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                                                                                                                                                    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Գայանե Մախմուրյան</b> – Նախիջևանի գավառը Մոսկվայի պայմանագրի և 1920-1921 թթ. ռուս-թուրք-ադրբեջանական հարաբերությունների համատեքստում.....                                       | 9  |
| <b>Ռուբեն Սահակյան</b> – Արևելքի ժողովուրդների առաջին համագումարը (սղագրական հաշվետվություն. Հայաստանը և Հայկական հարցը).....                                                      | 37 |
| <b>Խաչիկ Հարությունյան</b> – Երևանցի Խոջա Գրիգոր Մոծակենցը և Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի N 6231 Հայսմավուրքը...                                                              | 67 |
| <b>Երվանդ Մարգարյան, Վլադիմիր Ռուժանսկի</b> – «Հայկականություն-հուդայականություն». հրեաների և հայերի պատմության համեմատական վերլուծություն պետական շինարարության համատեքստում..... | 99 |

## ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱ

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Սոնա Մելիքջանյան</b> – ՀՀ-ում կանանց աշխատանքային միգրացիայի հարցի շուրջ..... | 107 |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|

## ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Յուրի Սուվարյան</b> – Հանրային կառավարման քաղաքակրթական ու քաղաքագիտական կազմակերպման հիմնախնդիրները.....                       | 118 |
| <b>Վոլոդյա Մանասյան</b> – ՀՀ գյուղատնտեսական արտադրության գոտիական մասնագիտացման շրջանացման մեթոդաբանությունը.....                 | 140 |
| <b>Դավիթ Հարությունյան, Կարեն Եղիազարյան</b> – Նորարարությունների դերը բրենդի կառավարման գործընթացում ՀՀ բանկային համակարգում..... | 158 |

## ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

|                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Ամալյա Հարությունյան</b> – Իրավագիտակցության ժամանակակից պատկերացումները և բնութագրական հատկանիշները..... | 175 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Արմեն Գրիգորյան (ՌԴ, Մոսկվա)</b> – Միտք և զգացմունք, ինչ ենք խոսում դրանց մասին..... | 185 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Դավիթ Գյուրջինյան</b> – Բալթիական լեզուների հայերեն անունների տարբերակայնության մասին.....      | 217 |
| <b>Լիլիթ Սաֆրաստյան</b> – Գարնան ավետաբերը. հայ հերոսի կերպարը Ահմադ Շամլուի «Վարդան» պոեմում..... | 240 |

### **ՄՇԱԿՈՒՅԹ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ**

|                                                                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Աննա Ասատրյան</b> – Երաժշտագիտության հարցերը «Լրաբերի» էջերում. ակադեմիական չուփսաճյանագիտության ձևավորումն ու զարգացումը.. | 251 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### **ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ**

|                                                                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Աստղիկ Իսրայելյան</b> – Հայ կանանց զարդերի գործառույթները (XVIII-XX դդ.).....                            | 266 |
| <b>Կարեն Հովհաննիսյան</b> – Ս. Դավիթ անունը կրող սրբավայրերը պատմական Հայաստանի տարածքում.....              | 291 |
| <b>Ռուզաննա Ծատուրյան, Ռոման Հովսեփյան</b> – «Ժենգյալով հացը» 2020 թ. Արցախյան պատերազմի օրերին.....        | 305 |
| <b>Արմինե Գաբրիելյան</b> – Արցախի Տիգրանակերտի անտիկ թասերի ձևա-կազմական-տիպաբանական քննություն.....        | 327 |
| <b>Աստղիկ Բաբաջանյան</b> – Նորահայտ ուշմիջնադարյան եկեղեցի Թեղուտում (2010 թ. պեղումների արդյունքները)..... | 343 |

### **ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Աննա Ասատրյան</b> – Պետրոս Ադամյանը ժամանակակիցների հուշերում (կազմողներ՝ Ռ. Զարյան, Ա. Բեքարյան).....              | 358 |
| <b>Վանիկ Վիրաբյան</b> – Խաչատուր Ռոստոմի Ստեփանյան, 1921 թ. փետրվարյան հակաբոլշևիկյան ապստամբությունը Հայաստանում..... | 365 |

### **ԳԻՏԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ**

|                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------|
| <b>Ալվինա Արամյան</b> – Ավետիք Իսահակյանը՝ բասկերի երգի թարգմանիչ. 369 |
|------------------------------------------------------------------------|

### **ԽՈՍՔ ՀԻՇԱՏԱԿԻ**

|                                                                             |     |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Գրիգոր Ասատրյան. հումանիստ-փիլիսոփան, պետական ազնիվ ու նվիրյալ գործիչը..... | 373 |
| <b>Վարդան Պետրոսյան</b> – Բազմաշնորհ լեզվաբանը և հմուտ հայերենագետը.....    | 383 |

## СОДЕРЖАНИЕ

### ИСТОРИЯ И ПОЛИТОЛОГИЯ

|                                                                                                                                                          |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Гаянэ Махмурян</b> – Нахичеванская область в контексте Московского договора и русско–турецко–азербайджанских отношений 1920-1921 гг. ..               | 9  |
| <b>Рубен Саакян</b> – Первый съезд народов Востока (стенографический отчёт: Армения и Армянский вопрос).....                                             | 37 |
| <b>Хачик Арутюнян</b> – Григор Ходжа Моцакенц из Еревана и Айсмавурк N 6231 из Матенадарана им. Месропа Маштоца.....                                     | 67 |
| <b>Ерванд Маргарян, Владимир Ружанский</b> – Армено-Иудаика: сравнительный анализ истории евреев и армян в контексте государственного строительства..... | 99 |

### СОЦИОЛОГИЯ

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Сона Меликджанян</b> – К вопросу о женской трудовой миграции в РА..... | 107 |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|

### ЭКОНОМИКА

|                                                                                                                    |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Юрий Суварян</b> – Проблемы цивилизационной и политологической организации общественного управления.....        | 118 |
| <b>Володя Манасян</b> – Методология районирования поясной специализации сельскохозяйственного производства РА..... | 140 |
| <b>Давид Арутюнян, Карен Егиазарян</b> – Роль инноваций в процессе управления брендом в банковской системе РА..... | 158 |

### ФИЛОСОФИЯ И ПРАВО

|                                                                                                |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Амаля Арутюнян</b> – Современные представления и характерные особенности правосознания..... | 175 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

### ФИЛОЛОГИЯ

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Армен Григорян (РФ, Москва)</b> – Мысль и чувство, как мы о них говорим.....                       | 185 |
| <b>Давид Гюрджинян</b> – О вариантности армянских названий балтийских языков.....                     | 217 |
| <b>Лилит Сафрастян</b> – Провозвестник весны: образ героя-армянина в поэме Ахмада Шамлу «Вардан»..... | 240 |

## КУЛЬТУРА И ИСКУССТВОВЕДЕНИЕ

- Анна Асатрян** – Вопросы музыковедения на страницах журнала «Вестник»: формирование и развитие академического чухаджяноведения..... 251

## АРХЕОЛОГИЯ И ЭТНОГРАФИЯ

- Астхик Израелян** – Функции украшений армянских женщин (XVIII-XX вв.)..... 266
- Карен Оганнисян** – Святилища *Св. Давида* на территории исторической Армении..... 291
- Рузанна Цатурян, Роман Овсепян** – «Женгялов хац» в дни Арцахской войны 2020 года..... 305
- Армине Габриелян** – Морфолого-типологический анализ мисок из арцахского Тигранакерта..... 327
- Астхик Бабаджанян** – Нововыявленная позднесредневековая церковь в Техуте (результаты раскопок 2010 г.)..... 343

## РЕЦЕНЗИИ

- Анна Асатрян** – Петрос Адамян в воспоминаниях современников (составители Р. Зарян, А. Бекарян)..... 358
- Ваник Вирабян** – Хачатур Ростомович Степанян, Февральское 1921 г. антибольшевистское восстание в Армении..... 365

## НАУЧНАЯ ХРОНИКА

- Альвина Арамян** – Аветик Исаакян – переводчик песни басков..... 369

## СЛОВО ПАМЯТИ

- Григор Асатрян: философ-гуманист, правдивый и преданный государственный деятель ..... 373
- Вардан Петросян** – Многогранный лингвист и опытный арменист..... 383

# CONTENT

## HISTORY AND POLITICAL SCIENCE

|                                                                                                                                                                            |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Gayane Makhmourian</b> – Nakhijevan Region in the Context of the Treaty of Moscow and of the Russian–Turkish–Azerbaijani Relations in 1920-1921....                     | 9  |
| <b>Ruben Sahakyan</b> – The First Congress of the Peoples of the East (Stenographic Report: Armenia and the Armenian Question).....                                        | 37 |
| <b>Khachik Harutyunyan</b> – Grigor Khoja Motsakentc of Yerevan and N 6231 Haysmavurk' of Matenadaran of Mesrop Mashtots.....                                              | 67 |
| <b>Ervand Margaryan, Vladimir Ruzhansky</b> – Armeno-Judaica : the Comparative Analysis of the History of the Jews and the Armenians in the Context of State Building..... | 99 |

## SOCIOLOGY

|                                                                                 |     |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Sona Melikjanyan</b> – On the Question of Female Labour Migration in RA..... | 107 |
|---------------------------------------------------------------------------------|-----|

## ECONOMICS

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Yuri Suvaryan</b> – Civilization and Political Problems of the Organization of Public Administration.....                                            | 118 |
| <b>Volodya Manasyan</b> – The Concept of Agricultural Division into Districts with Definition of Zone Specialization of Agricultural Production RA..... | 140 |
| <b>David Harutyunyan, Karen Eghiazaryan</b> – The Role of Innovations in Brand Management Process in the Banking System of RA.....                      | 158 |

## PHILOSOPHY AND LAW

|                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Amalya Harutyunyan</b> – Modern Notions and Characteristic Features of Legal Consciousness..... | 175 |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## PHILOLOGY

|                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Armen Grigoryan (RF, Moscow)</b> – Thought and Feeling as we Talk about them.....                             | 185 |
| <b>Davit Gyurjinyan</b> – Towards the Variants of the Armenian Names of the Baltic Languages.....                | 217 |
| <b>Lilit Safrastyan</b> – The Herald of Spring. Image of Armenian Hero in the Poem of Ahmad Shamlu "Vartan"..... | 240 |

---



---

## CULTURE AND ART HISTORY

- Anna Asatryan** – Issues of Musicology on the Pages of the "Herald": Formation and Development of Academic Tchouhadjian Studies..... 251

## ARCHAEOLOGY AND ETHNOGRAPHY

- Astghik Israelian** – The Functions of Armenian Female Adornments (XVIII-XX cc.) ..... 266
- Karen Hovhannisyan** – Sanctuaries Baring the Name of St. David on the Territory of Historical Armenia..... 291
- Ruzanna Tsaturyan, Roman Hovsepyan** – "Jengyalov Hats" in the 2020 Artsakh Wartime..... 305
- Armine Gabrielyan** – Morphological and Typological Analysis of the Bowls from Tigranakert of Artsakh..... 327
- Astghik Babajanyan** – The Newfound Chapel of the Late Medieval Period in Teghut (The Results of the Excavations in 2010)..... 343

## LITERARY REVIEWS

- Anna Asatryan** – Petros Adamyan in the Memories of Contemporaries (compiled by R. Zaryan, A. Bekaryan)..... 358
- Vanik Viarbyan** – Khachatur Rostom Stepanyan, The Anti-Bolshevik Revolt in Armenia in February of 1921..... 365

## SCIENTIFIC CHRONICLE

- Alvina Aramyan** – Avetik Isahakyan - Translator of the Basque Song..... 369

## A WORD OF MEMORY

- Grigor Asatryan. Humanist-Philosopher, Honest and Devoted Statesman..... 373
- Vardan Petrosyan** – The Talented Linguist and Skilled Armenologist..... 383